

УДК 81Г255.2:821.161.3-3.09”19”(092)Быков В.

**АПОВЕСЦЬ ВАСІЛЯ БЫКАВА “АЛЬПІЙСКАЯ БАЛАДА”
Ў ПЕРАКЛАДЗЕ НА КІТАЙСКУЮ МОВУ:
АНАЛІЗ ВОПЫТУ ЦЗИНЬ ГЭ**

Гао Юйкунь

*Сианьский университет иностранных языков,
Сиань, Китай, gaocailie425@gmail.com*

У артыкуле звернута ўвага на праблемы перадачы культурных рэалій, захавання аўтарскага стылю і дакладнасці перадачы вобразаў мастацкага твора ў беларуска-руско-кітайскіх перакладах. Праведзены аналіз тэкстаў аповесці Васіля Быкава “Альпійская балада” і яе перакладаў з беларускай мовы на рускую і з рускай на кітайскую («阿尔卑斯山颂歌» Цзинь Гэ). Разгледжаны асобныя здабыткі і хібы ў наяўных перакладах аповесці, звернута ўвага на сістэмныя адрозненні паміж беларускай і кітайскай мовамі, што абумовілі складанасці ў перакладчыцкай дзейнасці Цзинь Гэ. Зроблена абгрунтаваная выснова пра неабходнасць новых перакладаў прозы Васіля Быкава непасрэдна з беларускай на кітайскую мову.

Ключавыя словы: Кітайска-беларускі мастацкі пераклад; аўтарскі стыль; паэтыка; беларуская проза; аповесць “Альпійская балада” («阿尔卑斯山颂歌»).

**РАСКАЗ ВАСИЛЯ БЫКОВА «АЛЬПИЙСКАЯ БАЛЛАДА»
В ПЕРЕВОДЕ НА КИТАЙСКИЙ ЯЗЫК:
АНАЛИЗ ОПЫТА ЦЗИНЬ ГЭ**

Гао Юйкунь

*Сианьский университет иностранных языков,
Сиань, Китай, gaocailie425@gmail.com*

В статье рассматриваются проблемы передачи культурных реалий, сохранения авторского стиля и точной передачи образов художественного произведения в белорусско-русско-китайских переводах. Анализируется текст повести Василя Быкова «Альпийская баллада» и ее переводы с белорусского на русский и с русского на китайский («阿尔卑斯山颂歌» Цзинь Гэ). Рассматриваются некоторые преимущества и недостатки существующих переводов повести, а также уделяется внимание системным различиям между белорусским и китайским языками, которые вызывали трудности в переводческой работе Цзинь Гэ. Делается обоснованный вывод о необходимости новых переводов прозы Василя Быкова непосредственно с белорусского на китайский язык.

Ключевые слова: китайско-белорусский литературный перевод; авторский стиль; поэтика; белорусская проза; повесть «Альпийская баллада» («阿尔卑斯山颂歌»).

VASILY BYKOV'S STORY "THE ALPINE BALLAD" TRANSLATED INTO CHINESE: AN ANALYSIS OF JIN GE'S EXPERIENCE

Gao Yukun

*Xi'an International Studies University,
Xi'an, China, gaocailie425@gmail.com*

The article draws attention to the main theoretical aspects of the artistic translation of literary works (the need for complementary use of the strategies of domestication and phorenization, the problem of conveying cultural realities, the preservation of the author's style and the accuracy of rendering images of a work of art in Belarusian-Russian-Chinese translations). A step-by-step analysis of the texts of Vasily Bykov's story "The Alpine Ballad" and its translations from Belarusian into Russian and from Russian into Chinese ("阿尔卑斯山颂歌" by Jin Ge) is carried out. Some achievements and flaws in the available translations of the story are considered, attention is paid to the systemic differences between the Belarusian and Chinese languages, which caused difficulties in the translation activity of Jin Ge. A well-grounded conclusion has been made about the need for new translations of Vasily Bykov's prose directly from Belarusian into Chinese.

Keywords: Sino-Belarusian Literary Translation; autistic style; Poetics; Belarusian prose; The story "The Alpine Ballad" ("阿尔卑斯山颂歌").

Васіль Быкаў уваходзіць у кола найбуйнейшых пісьменнікаў другой паловы дваццатага стагоддзя не толькі Беларусі, але і ўсёй Еўропы. Сумарны тыраж кніг Васіля Быкава даўно перавысіў некалькі мільёнаў асобнікаў, яго творы выдаваліся больш як на пяцідзесяці мовах, у тым ліку і на кітайскай. Ся Чжунсянь адзначала, што "ў 1980-я гады Кітай захлынула хваля перакладной літаратуры. Амаль 70 выдавецтваў Паднябеснай працавалі ў асноўным з рускай, савецкай літаратурай. Таму дваццацігадовы правал, які назіраўся ў перакладчыцкай дзейнасці прыблізна з сярэдзіны 1950-х да канца 1970-х гг., быў хутка ліквідаваны. Найбольшы ўплыў на чытача ў гэты перыяд аказалі творы ваеннай тэматыкі, „вернутая літаратура“, некаторыя сучасныя здабыткі савецкіх пісьменнікаў. У гэты перыяд кітайскія чытачы добра ведалі гэтага беларускага пісьменніка В. Быкава, можна сказаць, што яго творы адыгралі вялікую ролю ў развіцці ваеннай літаратуры Кітая" [4].

Аднак неабходна падкрэсліць, што пераклад твораў Быкава на кітайскую мову быў ажыццёўлены праз мову-пасрэднік — рускую. Нягледзячы на тое, што некаторыя рускія пераклады былі зроблены самім В. Быкавым, з-за палітычных і гістарычных прычын аўтарскія пераклады на рускую мову лічацца недакладнымі. Прааналізуем праблему ідэнтычнасці ў перадачы вобразаў твораў Васіля Быкава падчас двух іншамоўных

“узнаўленняў” яго аповесці “Альпійская балада”, а таксама разгледзім, наколькі карэктна адлюстраваны аўтарскі стыль у прыкладах з гэтай аповесці, перакладзенай з рускай на кітайскую мову.

1960-я гады — першы росквіт творчасці беларускага пісьменніка Васіля Быкава. У гэтым дзесяцігоддзі ён апублікаваў шмат твораў. Сярод іх “Альпійская балада” — адзін з самых асаблівых. Аповесць з’яўляецца адначасова твораў і на ваенную тэматыку, і на любоўную, але аўтар не піша пра каханне дзеля таго, каб проста паказаць каханне паміж людзьмі ў ваенны час. Ён выкарыстоўвае гэтыя найпрыгажэйшыя праявы чалавека, каб выкрыць жорсткасць і бязлітаснасць вайны і раскрыць антываенную тэму. У творы апісваецца гісторыя беларускага маладога чалавека Івана і італьянскай дзяўчыны Джуліі, якія ўцяклі з нацысцкага канцэнтрацыйнага лагера, і як яны сустрэліся і закахаліся адно ў аднаго падчас сваіх уцёкаў. На шляху ўцёкаў ад фашысцкай пагоні яны правялі тры напружаныя, але самыя шчаслівыя дні. У рэшце рэшт Іван аддаў жыццё, каб абараніць дзяўчыну. Нягледзячы на тое, што гісторыя змяшчае прыгажосць кахання, яна заканчваецца трагедыяй, як і ва ўсіх іншых творах Быкава. Быкаў сказаў, што “трагічныя фактары часта з’яўляюцца істотнымі фактарамі вайны” [3].

У 1984 годзе Цзінь Гэ пераклаў аповесць “Альпійская балада” на кітайскую мову з дапамогай рускамоўнага матэрыялу “Зборнік аповесцей Васіля Быкава”, што быў выдадзены ў Маскве ў 1975 годзе.

У “Альпійскай баладзе” адна з самых вялікіх моўна-стылёвых адметнасцей — італьянскі акцэнт гераіні Джуліі (дзяўчына з Італіі, якая толькі крыху ведае рускую лексіку). У арыгінале яе словы аформлены ў сказы, злучаныя з рускіх слоў з украпленнем італьянскіх і нямецкіх слоў. Такая рыса гераіні абцяжарвае камунікацыю паміж двума героямі, і гэта адчуваюць падчас чытання і самі беларускія чытачы. Паколькі ў кітайскай мове выкарыстоўваецца сістэма пісьма іерогліфаў, якая моцна адрозніваецца ад алфавітных сістэм большасці еўрапейскіх моў, такія складаныя асаблівасці персанажа цяжка захаваць у працэсе мастацкага перакладу. Аднак варта адзначыць, што перакладчык Цзінь Гэ абраў нядрэнную стратэгію перакладу:

1) па-першае, ён выкарыстаў транслітарацыю, напрыклад, “руссо” — «鲁索» (у тлумачэнні — 意大利语, 意思是俄国人. “Італьянскі акцэнт, гэта азначае *рускі*”). Ён яшчэ патлумачыў гэтую асаблівасць зыходнага тэксту чытачам у каментарыях. Такім шляхам добра захаваліся іншамоўныя характарыстыкі Джуліі;

2) другі спосаб перакладу, які выкарыстоўваў Цзінь Гэ, — гэта выбраць сінанімічныя, але не зусім дакладныя і правільныя словы, каб стварыць адчуванне замежнага акцэнту перад чытачамі, напрыклад, у раздзеле

16, калі Джулія выкарыстоўвае такое слова, як “сегрето”, што значыць *сакрэт*. У кітайскай мове гэтае слова звычайна мае сувязь з афіцыйнымі справамі. Напрыклад, «这是军事机密» (ваенны сакрэт), «这是国家机密» (дзяржаўная тайна). Таму Цзінь Гэ пераклаў слова “сакрэт”, сказанае Іванам, як «秘密»; а зразуметае Джуліяй пераклаў як «机密» — гэта сінонім слова «秘密» (сакрэт), але яно ўжываецца, калі справы з’яўляюцца асабістымі. У выніку слова з канатацыяй афіцыйнасці «秘密» (сакрэт) было перакладзена на кітайскую мову як «机密» (сакрэт) з канатацыяй прыватнасці. Праз гэтую карэляцыю перакладчык добра прадэманстравалі недастатковае валоданне мовай гераіні, даў штрыхі да псіхалогіі персанажаў і ў выніку захаваў значную мастацкую выразнасць эпізода;

3) трэці спосаб перакладу, прыняты Цзінь Гэ, заключаецца ў тым, каб парушыць парадак слоў або прапусціць адзін ці два не важныя словы ў фразе, і такім чынам стварыць вобраз персанажа з іншай (італьянскай) культуры, з макаранічным маўленнем і замежным акцэнтам, які яшчэ не можа бесперашкодна размаўляць з асноўным героем.

З дапамогай вышэйзгаданых метадаў і стратэгіі перакладу Цзінь Гэ ў найбольшай ступені захаваў акцэнтныя характарыстыкі персанажа арыгінальнага тэксту. Варта яшчэ адзначыць, што перакладчык не быў апантаным выкарыстаннем такой стратэгіі перакладу, ён у адпаведнасці з мэтай свайго перакладу зрабіў спрашчэнні ў многіх месцах і непасрэдна пераклаў іх у адпаведныя кітайскія значэнні. На нашу думку, гэты выбар варта лічыць правільным і разумным. Неабходна ўлічваць, што празмернае назапашванне такіх слоў, якія парушаюць моўныя правілы, будзе мець пэўны ўплыў на даступнасць для кітайскіх чытачоў, якія знаходзяцца ў іншамоўным асяроддзі, знішчыць іх цікавасць да чытання і акажа негатыўны эфект.

Разглядаючы аповесць пра Івана і Джулію, можна заўважыць, што апісанне прыроднага пейзажу Альпаў займае амаль такі ж аб’ём, як і аб’ём апісання цэлага працэсу іх уцёкаў. Гэтыя апісанні не толькі ўсхваляюць своеасаблівасць і прыгажосць прыродных з’яў ў Альпах і ландшафту Альпаў, але і нябачную сілу прыроды. Змены ў рэльефе і ландшафце адначасова адлюстроўваюць змены сцэн і атмасферы і кантралююць змены ў рытме расказвання. Калі мясцовасць становіцца абрывістай, на дарозе героі сустракаюць камяні, стромкія схілы і абрывы, тады з’яўляецца пагоня нямецкіх салдатаў і паскараецца рытм аповеду, уцёкі герояў становяцца цяжкімі, апісанне краявідаў пісьменнікам становіцца стрыманым, часта займае толькі адзін сказ. А калі галоўныя героі падышлі да лясоў і цясніны у гарах, навакольнае асяроддзе стала больш мілым, з’явіліся кветкі і ручай. Тэмп расказвання запаволіўся, і пагоня немцаў на гэты час знікла. Альпы,

якія ўвасаблялі раней цяжкасці, раптам перасталі быць перашкодай для хвілін і гадзін іх шчаслівага жыцця, забяспечыўшы чыстую зямлю для развіцця іх кахання. Пісьменнік тут не шкадаваў слоў, прыгожай і яркай мовай падаў чытачам шэраг мірных і прыгожых карцін. Таму пераклад гэтых пейзажных апісанняў іграе рашаючую ролю ў працы, а намёкі на пераход ад мірнага моманту да крызіснага моманту або наадварот — ад цяжкага да лёгкага часу можна зразумець толькі праз дакладнае ўзнаўленне зменаў у часе і прасторы. Аднак мы заўважылі, што па-першае, некаторыя апісанні ў перакладзе на кітайскую мову былі больш сухімі і недастаткова рытарычнымі ў параўнанні з арыгінальным тэкстам. Напрыклад, “на касагорыне спакойна ляжаў някошаны лужок” [2, с. 97] — «一个很大的斜坡上的密密集集的山茶花还不曾收割» (На вялікім ухіле яшчэ не касілі луг) [6, с. 3]. Неабходна таксама заўважыць, што фокусы ў арыгінале і перакладзе адрозніваюцца. У беларускамоўным варыянце ўвага чытачоў засяроджваецца на спакойнасці і прыгажосці карціны, але ў кітайскамоўным варыянце ўвага чытача засяроджваецца толькі на прадметнасці: на тым, што лугі яшчэ густыя і іх не скасілі. Па-другое, перакладчык выбраў больш кароткіх і простых слоў пры перакладзе апісання прыроды. Гэта прыводзіць да памяншэння адчування ўсёй прасторы, што, у сваю чаргу, уплывае на ўспрыманне гэтай прасторавай змены чытачом. Аналагічны прыклад прысутнічае ў першым раздзеле аповесці. Калі Іван уцёк з фабрыкі і прыйшоў да дарогі, якая вядзе ў Альпы, ён убачыў разнастайныя кветкі, што калыхаліся на ветры на далёкім схіле, а за схілам пачынаўся лес. Але ў перакладзе гэта было пададзена як «山坡的后面有一片狭谷地带, 那就是森林了» (За схілам гары была вузкая даліна, гэта лес) [6, с. 3]. Калі знікае слова “пачынацца”, атрымліваецца толькі канстатацыя “гэта лес”, і яна можа ўтвараць толькі адну нязменную сцэну і не можа паказваць цэлую жывую прастору, якая можа працягвацца ў глыбіню, як у арыгінальным тэксце. Гэта зменшыла сілу адчування змены сцэны і антытэзы — спераду раскінулася зеляніна, а ззаду чуліся гукі пагоні сабак і стральбы. Функцыя хранатопу ў развіцці сюжэта была абмежаванна ў перакладзеным тэксце.

У аповесці апісваецца вялікая колькасць прыродных краявідаў у Альпах, у тым ліку мноства мясцовых раслін і жывёл, таму перадача слоў з экалагічнай і культурнай нагрузкай займае пэўнае месца ў працы мастацкага перакладу. І мы выявілі некалькі недакладных перакладаў пры перадачы культурных рэалій. Напрыклад, “Спачатку бязладна і не вельмі ахвотна, часта спыняючыся, нанава перажываючы старыя ўражанні, ён, як пра нешта далёкае, дарагое і незвычайнае, пачаў расказваць ёй пра ўсыпаныя буйнымі жалудамі дубровы, пра *бровыя* хаткі на азёрах, пра сцюдзёны гаючы *бязавік* вясной і пра водар чаромхавай квецені ў маі...”

(тут і далей курсіў наш. — Г. Ю.) [2, с. 153] — «开头他还不太乐意。在叙述种种遥远、珍贵和不寻常的事情时，他仿佛是在重新经历多少年前的一些事件，断断续续，停停讲讲。他向她讲到结满籽实的橡树，讲了湖畔堤岸上的**海狗窝**，讲了五月里清凉的**白杨树杆**和大片大片的馥郁芬芳的稠李果丛» (Ён расказаў ёй пра дубы, усыпаня насеннем, пра хаткі *марскіх коцікаў* на беразе возера, пра ў маі прахалодныя слупы *таполяў* і пра густыя кусты духмянай чаромхі...) [6, с. 92]. У аповесці Іван расказваў Джуліі пра прыгожыя краявіды сваёй радзімы. Ён з моцнай эмоцыяй паказаў Джуліі свае добрыя ўспаміны пра гэтую мілую зямлю. Аўтар напісаў так, што нават эмоцыя апавядальніка змянілася, яго спачатку нейтральны тон у разгортванні сюжэта перайшоў да лішку пачуццяў у рэшце рэшт. Такім чынам, з гэтага ўрыўка мы бачым жывы вобраз маладога чалавека, які сардэчна любіць сваю радзіму. Таму мы можам разумець, што ў яго ўся эмоцыя да сваёй краіны і людзей — гэта не абавязкі, дадзеныя яму кімсьці, а нястрымная любоў ад яго сэрца, якая даўно існуе ў яго глыбіні. У гэтым фрагменце тэксту мы бачым і тое, як выдатны пісьменнік В. Быкаў дакладна падабраў некалькі канкрэтных вобразаў і нямногімі словамі адлюстравалі адзін цэлы вобраз усёй беларускай зямлі. Аднак з-за памылак перакладчыка не ўсе культурныя вобразы былі дакладна перададзены чытачам на кітайскай мове. Напрыклад, слова “бабёр” перакладчык пераклаў як «海狗» — нейкія марскія жывёлы, дакладна яны не жывуць у азёрах. Гэта не супадае з паходжаннем радзімы Івана, у арыгінальным тэксце было напісана тое, што ён з вёскі Цярэшкі паміж двума блакітнымі азёрамі ў Беларусі. І такі вобраз у перакладзе адбіваецца на строгаасці і аўтарытэтнасці арыгінальнага тэксту, і таксама вобраз, які хацеў бы паказаць чытачам сам аўтар. Пры гэтым яшчэ перакладчык выкарыстоўваў стратэгію даместыкацыі, пераклаў і “бярозу” як «白杨» (таполя). Бяроза — вельмі распаўсюджанае дрэва ў Беларусі. Гэта не звычайны прыродны прадмет, ён змяшчае ў сабе культурнае значэнне. Бярозу часта лічаць сімвалам маладых славянскіх дзяўчат, а апісанні бярозы ў беларускай і рускай літаратуры нярэдка нясуць спакойнае і прыгожае адценне. У кітайскай літаратуры таполі ўвасабляюць салдат, “жалезных людзей”, якія ахоўваюць межы краіны. Вобразы і культурныя канатацыі гэтых двух слоў падраўмяваюцца вельмі па-рознаму, таму гэты пераклад адназначна з’яўляецца непаспяховым. Аднаўленне названых культурных рэалій не толькі дапамагае чытачам даведацца пра новы прадмет у іншай краіне, але і аднаўляе коды культуры гэтага народа. Як сказаў Ю. Лотман, “гэтыя культурныя коды падобныя на сакрэтную мову груп людзей. Шлях рэканструкцыі культурных кодаў можа дапамагчы прааналізаваць літаратурныя творы з культурнага пункту гледжання і даследаваць філасофскія,

этычныя і эстэтычныя ідэі аўтара” [5, с. 178]. Прыведзеныя Быкавым тыповыя сімвалы дазваляюць беларускім чытачам мабілізаваць у працэсе чытання ўсе свае сэнсарныя сістэмы. Водар чаромхі не толькі з’яўляецца ў іх галаве, а яны могуць нават самі ўнюхаць яго. У гэтым культурным кодзе таксама схаваныя ў словах пісьменніка Быкава глыбокія пачуцці да сваёй зямлі. Такім чынам, перакладчыку ў працэсе сваёй працы неабходна спачатку захаваць гэтыя коды фармальна, але, акрамя фармальнага эквіваленту, яшчэ лепш знайсці падабенства ў сваёй нацыянальнай культуры, калі гэта магчыма, каб патлумачыць больш глыбока, каб дасягнуць эфекту двухбаковага суадчування паміж чытачамі і аўтарамі, а таксама для максімальнага аднаўлення стылю і эстэтычнай каштоўнасці арыгінальнага тэксту.

Акрамя важнасці для перакладу эстэтычных і культурных каштоўнасцяў, патрэбны веды пра канкрэтныя рэаліі. Няправільны пераклад культурных рэалій можа прывесці нават да неразумення арыгінальнага тэксту. Напрыклад, у тэксце перакладу твора напісана, што двое назбіралі ў каньёне шмат суніц. У Кітаі растуць гэтыя ягады, але паколькі ў кітайскай мове для іх няма канкрэтнай і агульнай назвы, у перакладзе Цзінь Гэ проста напісаў «草莓» (клубніцы). Клубніцы звычайна выклікаюць у чытачоў асацыяцыі дарагога кошту і штучнаці, да таго ж суніцы ў Беларусі звычайна растуць у лесе, а клубніцы — садовыя ягады. Клубніцы не маюць аднолькавых характарыстык з суніцамі, якія змяшчаюць значэнне звычайных прадметаў. Гэта рэзка кантрастуе з такім апісаннем у арыгінальным тэксце, што “ім амаль няма чаго есці”, што выклікала пытанні і неразуменне ў чытачоў.

Па гістарычных прычынах мінулага стагоддзя (афіцыйнай мовай савецкай дзяржавы была руская) і ўласных абмежаваннях Цзінь Гэ (перакладчык валодае толькі рускай мовай), яго пераклад практычна не быў заснаваны непасрэдна на творы Быкава, а на рабоце савецкага перакладчыка М. В. Гарбачова. Руская і беларуская мовы з’яўляюцца блізкароднаснымі, таму ў працэсе перакладу з адной мовы на другую можна лёгка знайсці шмат эквівалентаў, акрамя тых слоў, якія ў творы валодаюць яркім беларускім стылем. Пры перадачы іх значэння могуць быць некаторыя недакладнасці, але ў параўнанні з іншымі мовамі блізкасць беларускай і рускай моў прымушае ўплыў лінгвістычных адрозненняў на пераклад стаць значна меншым. У выніку блізкасць моў нібыта дае магчымасць спрашчаць тэхніку перакладу (амаль аўтаматычна выбіраць словы-адпаведнікі), але для мастацкага перакладу вельмі важна, наадварот, якраз браць пад увагу ўсё багацце сэнсавых канатацый у кожным слове з дзвюх нацыянальных моў. Мы заўважым, што ініцыятыўнасць перакладчыка твора Быкава ўсё ж такі адыграла ролю ў змене першапачатковага аблічча

арыгінала, і хаця нельга назваць яе адмоўнай, тым не менш яна робіць рускі пераклад не “быкаўскім творам”. Напрыклад, у арыгінале Быкаў піша: “Мусіць, тыя пакутныя парадоксы, што дапякалі Джулію, неяк былі ёю зразуметы” [2, с. 201]. М. В. Гарбачоў на рускую пераклаў, як “Мучительные вопросы, которые до сих пор волновали Джулию, видимо, были ею отделены от главного и отодвинуты на задний план” [1, с. 224]. А ў перакладзе на кітайскую словы ўжо падобны да рускамоўнага варыянта, а не арыгінала: «搅乱着黛丽茹心怀的那些痛苦的疑问, 显然已经同基本的东西区别开来, 他们已经退到微不足道的地位» (Балючыя пытанні, якія трывожылі Джулію, былі відавочна адзелены ад асноўных, і яны былі адведзены да нязначнага становішча) [6, с. 169].

З вышэйзгаданага параўнання мы бачым, што М. В. Гарбачоў не заўсёды перадае быкаўскія словы з поўнай дакладнасцю, а значэнне рускамоўнага тэксту неяк адрозніваецца ад значэння беларускамоўнага тэксту. У той жа час, калі глядзім на іншы прыклад, то бачым, што Гарбачоў таксама змяніў пунктуацыю арыгінальнага тэксту, замяніўшы шматкроп’е на кропку. У арыгінале тэкст ідзе такім: “Зямныя нетры, і горы, і магутныя гімны ўсіх патокаў зямлі затаіліся і згодна *благаславілі вялікую таямніцу жыцця...*” [2, с. 203]. А ў рускім перакладзе шматкроп’е мяняецца на кропку, і тэкст выглядае, як “И земные недра, и горы, и могучие гимны всех потоков земли согласно притихли, *оставив в мире только их двоих*” [1, с. 225]. Шматкроп’і і кропкі, як правіла, паказваюць розную логіку сказаў, прычым кропка паказвае на тое, што гэта канец сказа, а шматкроп’е паказвае, што яшчэ шмат чаго засталася нявыказаным, пакідаючы больш месцаў для падтэксту. Такім чынам, падыход М. В. Гарбачова адназначна мае ўплыў на змяненне перашапачковага сэнсу ў працэсе мастацкага перакладу, і вынік ускоснага перакладу (пераклад на кітайскую мову) атрымаўся неэфектыўным.

Акрамя таго, перакладчык таксама выкарыстаў прыём апушчэння, які, на наш погляд, негатыўна ўплывае на якасць перакладу. Напрыклад, у арыгінале аўтар піша: “ён завагаўся, запратэставаў, ён чагосьці баяўся. Мусіць, у яго не было аргументаў, настойлівых, неабвержаных доказаў — уся логіка яго адмаўлення ўвасобілася ў пытаннях-дакорах: „Навошта? Навошта?.. Што ты робіш?.. Што робіш? Ты ведаеш, хто яна? Ты вельмі мала ведаеш... Не, ты зусім не ведаеш! Адкуль яна? Ты прыпомніў, з якога свету?“.

Іван стараўся не слухаць” [2, с. 202]. А ў рускім перакладзе напісана: «он заколебался, запротестовал, он чего-то опасался. Однако Иван старался не слушать» [1, с. 225]. І ў выніку гэтага тэкст, які прачыталі кітайскія чатачы, ужо выглядае як «他同样感到不知怎么回事, 感到惘然, 于是犹豫了以下, 心里在抗议, 但又担心出了什么意外。伊凡竭力压制

心里的这种抗议，不想听到它» (Ён таксама адчуваў, штосьці тут не так, і адчуваў сябе збянтэжаным, таму вагаўся, але баючыся, што нешта здарылася. Иван з усіх сіл стараўся здушыць гэтую сілу ў сваім сэрцы і не слухаць...) [6, с. 171]. У перакладзе выдалены ўсе пытанні, колькасць слоў стала меншай і стыль зрабіўся больш лаканічным, але адначасова жывы псіхалагічны малюнак персанажа страціўся ў гэтым рускамоўным перакладзе, што з’яўляецца непазітыўным для літаратурных твораў. Усе праблемы з рускамоўным перакладам таксама былі адноўлены ў перакладзе на кітайскую мову або былі павялічаны, што з’яўляецца трывожным сігналам.

Пры перакладзе мастацкіх тэкстаў важна ўлічваць, што стыль аўтара шматмерны: складаецца не толькі з лінгвістычных фактараў (перавага слоў і фраз, спосаб выражэння і структура тэксту), але і з нелінгвістычных (ідэйна-тэматычныя і эстэтычныя прыярытэты, культурныя кампаненты, увага да нацыянальных рэалій). У разгледжаных перакладах тэматыка і асноўныя ідэі твора Васіля Быкава “Альпійская балада”, яго жанравыя прыкметы былі ў цэлым добра захаваны. Але пераклад моўных асаблівасцей і захаванне падтэксту выклікаюць пытанні, раскрываюць шэраг праблем, такіх як няправільная перадача рэалій, негатыўны эфект ускоснага перакладу на перадачу стылю, структуры і мовы арыгінала. І гэта самае важнае для наступнай перакладчыцкай працы — пазбавіцца ад уплыву ўскоснага перакладу і стварыць якасныя пераклады прозы Васіля Быкава непасрэдна з беларускай, роднай мовы пісьменніка на кітайскую мову.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. *Быков В.* Повести. М. : Художественная литература, 1975.
2. *Быкаў В. У.* Творы / уклад., камент. М. Курыпкі. Мінск : Мастацкая літаратура, 2023.
3. Васіль Быкаў : асноўныя падзеі жыцця і дзейнасці [Электронны рэсурс]. URL: <https://archives.gov.by/home/tematicheskie-razrabotki-arhivnyh-dokumentov-i-bazy-dannyh/vydayushhiesya-lichnosti/arhiŭnyya-dakumenty-i-materyyaly-pra-narodnagapismennika-belarusi-vasilya-bykava/vasil-bykaŭ-asnoŭnyya-padzei-zhyczczya-i-dzejnasczi-aglyadnaya-davedka?ysclid=mbgz5j0n3s274610149> (дата звароту : 18.05.2025).
4. Кітайскія адкрыцці беларускай літаратуры [Электронны рэсурс]. URL: https://nlb.by/by/news/naviny-biblijatjek/kitayskiya-adkrytstsi-belaruskay-litaratury_165457/?ysclid=m8c05dklhu663445650 (дата звароту : 01.12.2024).
5. *Лотман Ю. М.* Семисфера. СПб. : Искусство, 2000.
6. 《阿尔卑斯山颂歌》，瓦·贝科夫著，孔锡卿，欧阳捍卫主编；靳戈译 – 长沙：湖南人民出版社，1984. («Альпійская балада». Перевод с русского языка на китайский. / Автор: В. Быков, под ред. Кун Сицин и Оуян Ханьвэй; перевод Цзинь Гэ. Чанша : Хунаньское издательство народа, 1984.).